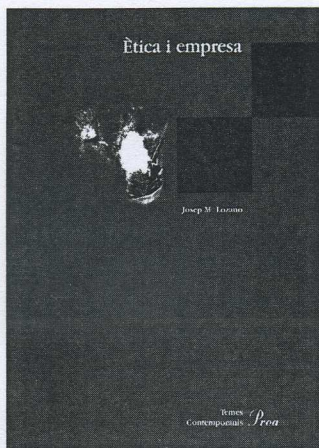

«Ètica i empresa» de Josep M. Lozano*

MIQUEL RUBIROLA I TORRENT

Economista

* Josep M. Lozano, *Ètica i empresa*, Ed. Proa, Barcelona, 1998.

1. Adela Cortina en col·laboració amb Jesus Conill, Agustín Domingo Moratalla i V. Domingo Garcia Marzá. *Ètica de la Empresa*, Editorial Trotta, 1994.

2. L'any 1994, un estudi del «Center for Business Ethics» va detectar que entre les 500 primeres empreses industrials més importants dels Estats Units i entre les 500 empreses de serveis més significatives, un 93 % posseïa l'any 1991 un codi ètic i un 32 % de les mateixes disposaven d'un comitè específic per a termes ètics. Les tasques encomanades a aquests comitès eren en un 80 % l'observació i control de les activitats ètiques de l'empresa, així com la supervisió sobre el desenvolupament de la política empresarial. A més dels *Code of Ethics* es constataren diferents formes d'incorporació de l'ètica a les empreses com ara els *Ethics Committees of the Board of Directors, Corporates Ethics and Business Conduct/Practices Office*. (Dades d'Adela Cortina, *Ètica de la Empresa*).

3. Els centres i universitats amb docència i investigació en ètica econòmica i empresarial a Espanya són destacables, Adela Cortina esmentava l'any 1994 els següents:

- ICADE: Prof. José Luis Fernández (Madrid), José Alegre (Zaragoza).
- ESADE: Prof. Josep M. Lozano.
- IESE: Prof. Antonio Argandoña.
- EIEA: Prof. Gaspar Rullón.
- ESDEN
- ESIC: Prof. Simón Reyes Martínez.
- INSTITUTO DE EMPRESA: Prof. Joaquín Garralda.
- UNIVERSIDAD DE ALCALÁ DE

Com assenyala una investigadora de primer ordre i catedràtica d'ètica, la doctora Adela Cortina,¹ des de fa una vintena d'anys la moderna praxi empresarial intenta resoldre la incorporació de l'ètica a l'empresa amb l'objectiu d'orientar l'activitat empresarial en termes socials i obtenir propostes democràtiques per a la configuració de les institucions. Es tracta d'un esforç per superar una simplificació que redueix l'empresa a acomplir amb les regles estrictes del mercat i a respectar les restriccions legals imposades pels governs.²

A Espanya, el treball acadèmic i investigador al voltant de l'ètica empresarial té importància, continuïtat i un cert reconeixement internacional³ i el treball del professor Josep M. Lozano, *Ètica i empresa*, que comentem, és sens dubte una peça clau en aquesta investigació, mèrit que li ha estat reconegut amb la concessió del premi Joan Sardà d'economia d'empresa del Col·legi d'Economistes de Catalunya.⁴

El professor Josep M. Lozano diu en el pròleg del seu llibre que, a vegades, determinades actuacions empresarials generen rebuig personal i social, rebuig que es concreta en una demanda de més ètica per bé que en realitat allò que hom reclama és més control davant la insuficiència de les sancions i pressions externes.

Aquest enfocament de l'ètica a l'empresa és reactiu, més preocupat per allò que no hauria de passar que no pas per allò que seria desitjable i, en lloc d'obrir horitzons, es preocupa per posar límits a l'actuació empresarial. Aquesta visió d'una ètica que s'afirma per negació ofereix poques possibilitats d'assolir el veritable objectiu que no és altre que el de fer propostes ètiques que siguin viables organitzativament i que es puguin integrar en les pràctiques empresarials.

L'objecte de la moderna reflexió de l'ètica a l'empresa no és, doncs, l'expressió d'una voluntat de control adaptada als nous temps o bé l'expressió del desig de fusionar els valors ètics personals amb les finalitats de l'organització ni tampoc reduir l'ètica a ser un instrument més de la gestió subordinada a les seves finalitats i funcional en els seus objectius. Es tracta de desenvolupar una reflexió ètica, sense sermons, que sigui capaç de comprendre adequadament les pràctiques i les decisions organitzatives.

El professor Josep M. Lozano és dels que creu que en la mesura que l'ètica és una dimensió interna i intrínseca de la vida empresarial també s'ha de poder expressar i formular en el llenguatge i en els termes propis de l'empresa. Com diu d'una manera molt gràfica, en el pròleg del llibre que comentem, no es va gaire lluny si es creu que la interrelació que es pot donar entre l'ètica i l'empresa és la mateixa que es pot donar entre l'aigua i l'oli. No, en parlar d'ètica i empresa no estem parlant de dues coses separades que malden per ajuntar-se. Per al professor Josep M. Lozano l'ètica ha d'assumir que vivim en una societat d'organitzacions i no merament en una societat d'individus amb la consegüent exigència de responsabilitat i la necessitat d'autoregulació que això comporta. Alhora hem d'entendre que l'empresa és inevitablement ètica, és a dir, la dimensió ètica hi és sempre present, en la mesura que l'empresa és una institució social i, per tant, humana.

La complexitat dels termes ètics i el convenciment que no es tracta d'establir receptes de valors morals universals ni tampoc predicar coses a fer com si fossin la garantia normativa per a la realització d'una ètica empresarial, comporta que les ments lúcides com la de Josep M. Lozano es proposin una lectura crítica de les principals aportacions de la *Business Ethics* a partir de la qual es pugui avançar en algunes línies d'actuació que aportin claredat a qüestions tan com-

